

SECTION 1

PEDAGOGICAL SCIENCES

УДК 37(092)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ЗГАДКА ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ ПРО ПОСТАТЬ ПАУЛЯ ЕСТРЕЙХА

До педагогічних праць німецького освітянина Пауля Естрейха (Paul Hermann August Oestreich) (30.03.1878, Колобжег (німецький Кольберг) – 28.02.1959, Берлін) іспанський педагог-компаративіст Лоренсо Лузуріага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (29.10.1889, Вальдепеньяс – 23.12.1959, Буенос-Айрес) звертався переважно в “аргентинський” період життя (1940–1950-і роки). Постать Пауля Естрейха цікавила його у контексті дослідження політичної педагогіки. На погляд Лоренсо Лузуріаги, Пауль Естрейх був виразним представником соціал-демократичної політичної педагогіки.

Пауль Естрейх після завершення вищої освіти у Грайфсвальді та Берліні від 1905 року учителював. Після Першої світової війни освітянин став активним пацифістом, примкнув до “Ліги за нову Вітчизну” (пізніше – “Німецька Ліга прав людини”), у 1921–1926 роках – до “Німецького Товариства миру”. З 1918 року до 1931 року Пауль Естрейх був членом Соціал-демократичної партії Німеччини.

18 вересня 1919 року освітянин заснував “Об’єднання рішучих реформаторів шкіл” у відповідь на “Веймарський шкільний компроміс”, досягнутий у переговорному процесі політичних партій, що гарантував існування релігійних шкіл нарівні зі світськими. Пауль Естрейх керував Об’єднанням до його розпуску 1933 року [1].

Лоренсо Лузуріага зауважував: "Об'єднання рішучих реформаторів шкіл" захищало демократичні й соціалістичні ідеї в освіті, хоча воно не було пов'язано з жодною політичною партією" [2, с. 102].

Зокрема, організація виступала за радикальний перегляд навчальних програм у демократично-республіканському сенсі, скорочення основних предметів на користь предметів за вибором, спільне навчання за гендерною ознакою та безплатну освіту.

У "Педагогічному словнику" (Буенос-Айрес, 1960) Лоренсо Лузуріага вказував, що Пауль Естрейх рішуче критикував традиційне імперське викладання, а пізніше, за часів Веймарської республіки, справив великий вплив на освітнє реформування [3, с. 280].

У монографії "Сучасна педагогіка" (Буенос-Айрес, 1963; перше видання – Тукуман, 1942) [2] Лоренсо Лузуріага пояснював, що Пауль Естрейх вивів для себе формулу "школи життєвої, виробничої, еластичної". Пауль Естрейх визнавав небезпеку дегуманізації у механізації та автоматизації, соціальній несправедливості та мілітаризмі, він був переконаний, що на історію можна позитивно вплинути шляхом виховання творчих, впевнених у собі та самостійно визначених особистостей, а не політичними та економічними революціями, закликав до "гнучої єдиної школи як школи життя та виробництва", самокерованої вчителями, учнями та батьками.

У статті "Про Об'єднання рішучих реформаторів шкіл" (Die deutsche Schule, 1920) педагог наголошував: "Від школи "вченої" освіти ми прагнемо до школи розвитку людини, самопізнання, самоосвіти; від школи учіння – до школи праці та життя" [4, с. 198].

У формулі Пауля Естрейха "життєва школа" означає те, що школа є самим життям, у ній є простір для гри, праці, відпочинку та харчування; вона відкрита для всіх дітей та для всіх суспільних впливів. "Виробнича школа" передбачає, що в ній створюються та виготовляються речі, наприклад, у майстернях, на полях. У такій школі учні мають змогу набувати досвід економічного та соціального життя. "Еластична школа" дозволяє учням робити вільний вибір у навчанні відповідно до їхніх смаків і здібностей, включаючи професійну підготовку. Для управління та керівництва школами мають бути сформовані представники або ради батьків, учителів та учнів; вони повинні бути натхненні ідеями народу та мати гуманітарний та наднаціональний дух [2, с. 102].

У роботі “Виробнича школа і народна культура” (Берлін, 1924) Пауль Естрейх розмислював стосовно значення народної освіти для людини, держави, людства. На його переконання, саме “виробнича школа” відповідатиме сучасному духові суспільства, адже така школа є простором для творчості людини, для розкриття її внутрішніх сил та можливостей.

“Школа” для нас – це просто слово для позначення освіти народу, добробуту молоді, догляду за дитинством, підтримки кожного в житті. Але “виробнича школа” означає: ми повинні навчитися створювати в новому сенсі самих себе, включаючи те, що нам потрібно, – кооперативне суспільство, сумісний світ! Життя має бути створене; дитинство також має бути цим “життям”, сповненим самосвідомості та почуття цінності, раціональним і вірним, справжнім, справедливим, сміливим і творчим”, – проголошував педагог [5, с. 232].

Соціально-педагогічні ідеї Пауля Естрейха набули актуальності як у НДР, так і у ФРН наприкінці 1960-х років під час боротьби за інтегровану шкільну систему [1].

В останній педагогічній праці Лоренсо Лузуріаги “Педагогічному словнику”, виданій після смерті автора, не зазначена дата смерті Пауля Естрейха. Очевидно, що Лоренсо Лузуріазі не було про це відомо.

Список літератури

1. Deutsche Biographie. Oestreich, Paul. URL : <https://www.deutsche-biographie.de/gnd118589512.html#ndbcontent>.
2. Luzuriaga L. La pedagogia contemporanea. Buenos Aires : Losada, S. A., 1963. 151 p.
3. Luzuriaga L. Diccionario de pedagogia. Buenos Aires : Losada, 1960. 392 p.
4. Oestreich P. Dom Bund entfchiedener Schulreformer. *Die deutsche Schule*. 1920. № 24. Heft 5 (5). S. 198–204.
5. Oestreich P. Produktionsschule und Volkskultur. Die Produktionsschule als Nothaus und Neubau: Elastische Einheits-, Lebens-, Berufsund Volkskultur-Schule. Berlin : Schwetschke, 1924. S. 223–241.